

DEĞERLENDİRMELER

OĞUZ OYAN

Savaşlar ne işe yarar?

Savaş, kapitalizm öncesi toplumlardan beri, bir dış artık ürün sağma düzeneği olarak işe yarar. Fetihi devletler, öncelikle başka toplumların artık ürününe, ülkelerinin değerli madenlerine el koyma amacını güder. Bölgesel/kıtasal hakimiyet peşindeki yükselen güçler için kuşkusuz askeri ve siyasi anlamda stratejik hedefler de gözetilir. Ama ekonomik hedefler göz ardı edilmeden; çünkü kurulan imparatorluğun ayakta kalması, ekonomik anlamda yaşayabilirliğine bağlıdır. Bu nedenle de savaşın geçici veya kalıcı getirilerinden en çok yarar sağlayacak olan hakim sınıflar, savaşların çıkmasında her zaman belirleyici rol oynarlar. Antik Roma'da senatör sınıfıyla iç içe geçmiş vergi toplayıcısı iltizam kumpanyalarının bu konudaki rolleri iyi bilinir.

İç ve dış sömürü ilişkilerinde niteliksel bir değişim yaşandığı kapitalizm çağında, yükselen güçler artık küresel bir hakimiyeti hedeflemek durumundadırlar. Sömürge kumpanyaları, sömürgeleştirilecek alanların belirlenmesinden bu ilişkinin derinliğinin tayinine kadar iktidarlara etkililer. Kapitalizmin emperyalizm aşamasında ise dev silah ve enerji şirketleri, savaşın ve barışın efendilerine dönüşürler.

Kuşkusuz, savaşlar iç nedenlere bağlı olarak da çıkarılabilir. İçerde sıkışan iktidarlara

(ve hakim sermaye kesimleri) kaçış kapısı olarak savaşı kullanabilirler; üstelik bu, içerdeki hakimiyet sorunlarının üzerine yeni baskılama araçlarıyla (sıkıyönetim, grev yasakları, toplanti ve yürüyüş yasakları, yayın yasakları,vb.) gidilmesinin gerekçelerini sağlayabilir.

Peki, 21. yüzyıl başlarında kapitalist dünyanın bir çevre ülkesinin savaş çıkırtkanlığına ne demeli? Bölgesel hakimiyet peşindeki bir yerel iktidarın, sırtını dünya hegemon gücüne dayarak ama aynı zamanda karasal harekatta onun "mayın eşiği" rolünü üstlenmeyi kabullenerek, Kerkük-Musul hayalleri kurmasına mı bağlamalı? Kuşkusuz bu hayal Özal'ın 1990'da "bir koyup üç alma" fantezisiydi. Şimdi buna doğrudan ulaşmak yerine, gözlerine daha "olabilir" görünen bir Türkiye-Kürdistan konfederasyonu üzerinden ve yeni devlete sağlanacak askeri koruma karşılığında enerji kaynaklarından (ganimetten) pay almak modeli cilalanıyor.

Dış politikası iflas etmiş bir iktidarın böylelerine bir "başarı"ya ihtiyacı açık. O olmazsa, Esad'ın devrilmesinde rol almak ve eğer bu başarılarsa, Suriye'nin yeniden inşasında ihale kapmak ve siyasi şekillenmesinde

sözü dinlenir "görünmek" de idare edebilir. Ancak kaybetmeden kazanmak isteyen, yani bölgede sağlanacak barış ortamında yatırım alanlarını genişletmek isteyen Türkiye burjuvazisinin, sonucu belirsiz bu maceracı bütün kesimleriyle destekçi olduğunu söylemek zor. İtiraz edebilecekleri bir ortam belki yok, ama bu projelerin ilk tökezlemesinde -örneğin içerde bir ekonomik krizin tetiklenmesi durumunda- tavır değiştirmeleri veya karşı tavır almaları şaşırtıcı olmaz.

Gelelim iç nedenlere. 11 yıllık iktidarının sonunda topluma verecek bir şeyi kalmayan, toplumu rahatsız edecek biçimde kendi rejimini inşa sürecini hızlandırmaktan başka gündemi kalmayan, buna karşı yoğun tepkilerle karşılaşan ve bu tepkilerin sonbaharda daha da yükseleceğini öngören, emek aleyhine düzenlemelerine (kıdem tazminatının tasfiyesi gibi) yeni sayfalar eklemeyi daha fazla geciktirmek ve sermayenin bu ortak talebini karşılayarak bu kesimler nezdinde vazgeçilmezliğini bir kez daha kanıtlayıp güven tazelemek isteyen, buna bağlı olarak emek kesiminin tepkisinin güçlü olacağını hisseden, üstelik bir ekonomik küçülmeyi ve yeni işsizlik ve iflas dalgalarını de içeren bir kriz süreciyle baş başa kalması an meselesi olan, böylesine bir konjonktürde 2014 yerel

seçimlerinde yenilgiyle tanışması olasılığı giderek büyüyen bir iktidarın, toplumun dikkatini bir dış savaşa çekmek, toplumsal tepkileri sıkıyönetim yasalarıyla sindirmek gibi hesapları olmadığını kim söyleyebilir?

Bir başka konu da Kürt siyasetine muhtemelen tutamayacağı sözler veren, veya verdiği sözleri üç seçimin kapıda beklediği bir dönemde tutmasının kendi sonunu hazırlayacağını düşünen bir sağ iktidar aklının en iyi bildiği şey, daha üst bir gündem yaratarak sorumluluktan kaçmak değil midir? Bir Suriye savaşı, Kürt kesiminin taleplerini erteleterek bastırmanın ve hatta bu savaşın bir "büyük Kürdistan" kuruluşunun ilk adımı olduğu hikayesini pazarlamanın bir vesilesi yapılmayacak mıdır?

Nedenler çoğaltılabilir (ideolojik akrabalıklar, neo-Osmanlılık hayalleri gibi) ama sonuç aynı kapıya çıkar: Erdoğan'a (ve Davutoğlu'na) savaş lazım; bunun AKP'nin bütünü tarafından benimsendiği kuşkuludur. Bir başka sonuç, BM raporu ne yönde olursa olsun, Türkiye'de toplumun ve Meclis içi/dışı muhalefetin ezici çoğunluğu, emperyalizmin saldırdığı Suriye üzerine zalimlerle birlikte çullanılmasına ve savaşın Türkiye'ye taşınmasına karşıdır. Muhallif siyasetin karar alıcıları, bunu doğru okumayı bilmelidir.